

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-667-6-25>

HIGHER ART EDUCATION AS A SPACE FOR THE FORMATION OF PERFORMER IDENTITY

ВИЩА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК ПРОСТІР ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Kyrylenko Ya. O.

*PhD in Arts, Associate Professor,
Deputy Dean for Research
and International Activities, Associate
Professor at the Department
of Academic and Pop Vocal*

Кириленко Я. О.

*кандидат мистецтвознавства,
доцент,
заступник декана з наукової
та міжнародної діяльності, доцент
кафедри академічного та естрадного
вокалу факультету музичного
мистецтва і хореографії*

Tkachenko I. I.

*Lecturer at the Department
of Musicology and Music Education,
Deputy Dean on Academic Affairs
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan
University
Kyiv, Ukraine*

Ткаченко І. І.

*викладач кафедри музикознавства
та музичної освіти,
заступник декана з науково-
методичної та навчальної роботи
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Мистецька освіта в системі вищої освіти України є складовою підготовки фахівців творчих спеціальностей і забезпечує формування фахових кадрів для сфер культури та креативних індустрій. Поєднання освітньої, художньо-творчої та виконавсько-практичної підготовки зумовлює специфіку організації навчального процесу та вимоги до результатів навчання. Таким чином, мистецька освіта в Україні виконує не лише професійну, а й культуротворчу функцію, забезпечуючи розвиток національного культурного простору через систему вищої освіти.

У ширшому полі культурно-освітньої політики роль мистецької освіти вищої школи визначається міжнародними та національними стратегічними документами, які розглядають культуру й освіту як взаємопов'язані чинники розвитку особистості та суспільства. Міжнародні підходи акцентують інтеграцію мистецької освіти в освітні стратегії та орієнтацію на якість і доступність, тоді як національні документи конкретизують ці орієнтири у державній політиці

та аналітичних матеріалах. Сукупно це формує нормативне підґрунтя розвитку мистецької освіти в Україні.

У цьому контексті особливе значення має Декларація MONDIACULT 2022, ухвалена на Всесвітній конференції з політики в галузі культури за ініціативою ЮНЕСКО, яка утверджує культуру як «глобальне суспільне благо» та підкреслює необхідність її інтеграції в політики сталого розвитку, освіти та соціальної згуртованості [1]. Документ акцентує підтримку культурної різноманітності, культурних прав і творчої діяльності, а також розвиток міжнародної співпраці та цифрового культурного середовища. У такий спосіб окреслюється політична рамка, у межах якої мистецька освіта розглядається як складова культурної політики сучасних держав.

На національному рівні зазначені орієнтири конкретизуються в офіційному документі «Мистецька освіта в Україні: естетичне вдосконалення особистості через розкриття творчого потенціалу», опублікованому Міністерством культури та стратегічних комунікацій України у 2024 році. У документі сформульовано національне бачення цілей і цінностей мистецької освіти в сучасному суспільстві, відповідно до якого мистецька освіта сприяє розвитку креативності, уяви та критичного мислення як ключових компетентностей адаптації до соціальних змін [2]. Підкреслюється, що мистецтво не обмежується формуванням технічних умінь, а відіграє вагомую роль у становленні гармонійної, творчої та соціально відповідальної особистості, здатної до пошуку нових рішень у різних сферах діяльності. Значну увагу приділено потенціалу мистецької освіти у розвитку емоційної стійкості, самовираження та міжособистісної комунікації як передумов соціальної інтеграції та взаєморозуміння. Документ акцентує також на роль мистецької освіти у розширенні світогляду особистості та формуванні культурного й інтелектуального середовища суспільства. Мистецька освіта всіх рівнів позиціонується як чинник підвищення якості життя та продукування нових культурних цінностей, що має довгостроковий вплив на суспільний розвиток. Особливо наголошується на її внеску в розвиток інноваційного мислення як ресурсу конкурентоспроможності держави. У підсумку мистецька освіта інтерпретується не лише як освітній процес, а як система соціокультурних практик, спрямованих на формування активних і креативних громадян. Таким чином, документ формує ідеологічну основу державної політики у сфері мистецької освіти, поєднуючи індивідуальний розвиток особистості з потребами суспільства у творчих та культурних компетентностях.

Узагальнений аналіз Декларації MONDIACULT 2022 та національного документа Міністерства культури та стратегічних

комунікацій України (2024) засвідчує, що розвиток вищої мистецької освіти в Україні відбувається в полі узгоджених глобальних і національних політик, у межах яких культура та освіта розглядаються як взаємопов'язані чинники розвитку особистості й суспільства. У цьому контексті мистецька освіта у вищій школі постає як інституційно організований простір відтворення та розвитку культурних смислів, традицій і цінностей. Саме система вищої мистецької освіти забезпечує фахову трансляцію національних художніх традицій у сучасні виконавські практики та їх включення в міжнародний культурний обіг. Такий підхід створює концептуальне підґрунтя для подальшого аналізу проблеми ідентичності в мистецькій освіті – від національно-культурного виміру до професійно-виконавського рівня.

У процесі вищої мистецької освіти національно-культурні змісти трансформуються у професійні властивості майбутнього артиста, що зумовлює формування виконавської ідентичності. Сутністю *виконавської ідентичності* є багаторівнева система професійних, культурних та індивідуально-творчих характеристик студента-артиста, що формується у процесі навчання та виконавської практики й реалізується у сценічній комунікації як унікальна модель художнього самовираження.

Структура виконавської ідентичності має багатовимірний характер і охоплює взаємопов'язані компоненти: 1) культурно-ціннісна ідентичність (національний звуко-код, мовна інтонація, виконавська естетика, культурна пам'ять), що відображає художню приналежність виконавця до певної культурної традиції; 2) інтерпретаційна ідентичність (спосіб музичного мислення, жанрово-стильове відчуття, виконавська драматургія, інтерпретаційне рішення, авторське трактування) як індивідуальне трактування музичного твору; 3) ансамблева ідентичність (художньо-образна співвідповідальність, баланс індивідуального й колективного, темпо-темброве взаємодія, сценічне співіснування) як етично-комунікативна модель виконавської взаємодії; 4) тембро-звукова ідентичність (індивідуальна звукова модель, техніка звуковидобування та звуковедення, темброве драматургія, монолітність саунду) як акустичне втілення творчої індивідуальності виконавця; 5) сценічно-перформативна ідентичність (сценічно-театральне самовираження, тілесність, рухопластика, невербальна комунікація, хепенінг, мікрофонна культура, образно-емоційна програма) як форма присутності виконавця у сценічному просторі; 6) професійна ідентичність (соліст, ансамбліст, педагог-виконавець, музикант, професійні функції, само-реалізація), що відображає усвідомлення власного місця у професійній діяльності; 7) особистісно-творча ідентичність (творча свобода,

образно-художнє мислення, самореалізація, здібності) як поєднання професійних і творчих характеристик виконавця; 8) комунікативна ідентичність (взаємодія з глядачем, диригентом, виконавцем, ансамблем) як співучасник творчого процесу. як систему взаємодії з партнерами та аудиторією.

Таке структурування дозволяє розглядати виконавську ідентичність як комплексне явище, що формується у взаємодії професійної підготовки, художнього досвіду та особистісного розвитку майбутнього артиста.

Узагальнення нормативних засад вищої мистецької освіти в Україні, положень міжнародних і національних політик у сфері культури та наукових підходів до національної музичної ідентичності засвідчує, що вища мистецька освіта є ключовим інституційним простором професійного становлення артиста та трансляції національно-культурних смислів у сучасні виконавські практики. У цьому середовищі національно-культурні змісти інтеріоризуються майбутнім виконавцем і набувають форми цілісної виконавської ідентичності як інтеграції професійних, інтерпретаційних, комунікативних і сценічно-перформативних характеристик. Це обґрунтовує доцільність розгляду виконавської ідентичності як важливого результату та показника якості вищої мистецької освіти.

Література:

1. MONDIACULT 2022 : States adopt historic Declaration for Culture. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/mondiacult-2022-states-adopt-historic-declaration-culture> (дата звернення: 22.02.2026).
2. Мистецька освіта в Україні: естетичне вдосконалення особистості через розкриття творчого потенціалу. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. 2024. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/mysteczka-osvita-v-ukrayini-estetychne-vdoskonalennya-osobystosti-cherez-rozkryttya-tvorchogo-potenczialu/> (дата звернення: 22.02.2026).
3. Канішевська Л. Феномен «національно-культурна ідентичність» як проблема сучасного вітчизняного педагогічного дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2020. 34/3, С. 204–210.
4. Фурдичко А., Усачова І., Калюжна Т. Художньо-виконавські рефлексії естрадного вокаліста як показник авторського стилю. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. 2024. 7(2). С. 183–191.